

наповнення, щодо удосконалення виборчих процесів, формування політико-культурних уподобань виборців, теорії і методології дослідження динаміки виборчих процесів, їх технологій. Саме даний напрямок проблем потребує подальшого вивчення та змістовного наповнення.

Список використаної літератури:

1. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Конституція України [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Шкурат І.В. Становлення та розвиток політичних виборів в Україні: автореф. дис. на здобуття ступеня кандидата наук з державного управління: спец. 25.00.01– теорія та історія державного управління / І.В. Шкурат -Київ, 2002. – 21с.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
5. Кримінальний кодекс України. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

Ключові слова: вибори, виборча система, юридичні механізми виборів, волевиявлення народу, мажоритарна та пропорційна виборча система.

Ключевые слова: выборы, избирательная система, юридические механизмы выборов, волеизъявление народа, мажоритарная и пропорциональная избирательная система.

Key words: elections, electoral system, legal election mechanisms, the will of the people, majority and proportional electoral system.

ФЕДЧУН НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права,
кандидат юридичних наук

ДЕТЕРМІНАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ

Джерелом підвищеної небезпеки є діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів, механізмів та обладнання, використанням, зберіганням хімічних, радіоактивних, вибухо- і вогне небезпечних та інших речовин, яка створює підвищену небезпеку для осіб, яку цю діяльність здійснюють, та інших осіб.

Характерні ознаки джерела підвищеної небезпеки:

- неможливість повного контролю з боку людини;

- наявність шкідливих властивостей;
- велика ймовірність завдання шкоди.

У випадку порушень правил безпеки характер завданого збитку визначають не стільки рівнем моральної зіпсованості особи, скільки сферою діяльності суб'єкта, способом використання ним знарядь і засобів, ситуацій, за яких скоєно злочин, а також багатьма іншими обставинами, що можуть бути випадковими для суб'єкта. Тому при злочинному порушенні правил безпеки наявне певне протиріччя між соціально-психологічною характеристикою правопорушника і значущістю наслідків, що настають. Так, порушуючи встановлені правила безпеки експлуатації або ремонту, особи-працівники транспорту або виробництва діють на шкоду соціальному зв'язку, змінюючи характер своєї діяльності таким чином, що вона стає небезпечною для суспільства. У поєднанні із зовнішніми умовами (погодні умови, особливості технічного засобу і т.п.) це призводить до втрати контролю над джерелом підвищеної небезпеки або його механізмами, які забезпечують його нормальне функціонування.

Стосовно аналізу помилкових дій людини, що потягнули за собою аварійні випадки, використовується поняття «людський фактор», що включає в себе індивідуальні характеристики людини безстосовно до характеристик технічних засобів, з якими вона взаємодіє. Але порушення правил безпеки відрізняється від помилки тим, що працівник знає про можливі небезпечні наслідки своєї неправильної дії і може виконати цю дію безпечно. Більша частина аварій, зокрема тих, наслідками яких стали людські жертви, пошкодження майна, екології обумовлені «людським фактором». Щодо фактичного стану речей – у спеціальній літературі вказується, що «людським фактором» спричиняється 80 % і більше аварій.

Ситуація і, наприклад, транспортний засіб як джерело підвищеної небезпеки виступають зовнішнім фоном, умовою вчинення злочину. Лише поведінкою суб'єкта (особистісний людський фактор), що взаємодіє із ситуацією і судом, загроза, що призводить до суспільно-небезпечних наслідків, реалізується в дійсності. Необхідно зазначити, що причини порушень правил безпеки кореняться в суперечності між двома цими сторонами, тобто полягають у невідповідності особистості (або її поведінки) вимогам ситуації або стану технічного засобу.

Роль та характер взаємозв'язку кожного з перерахованих елементів у механізмі порушення правил безпеки неоднакові. 68 % в загальній структурі факторів відносяться до особистості порушника, 20 % аварій детерміновано ситуацією та прихованими дефектами обладнання, 12 % факторів поєднують всі три компоненти: особистість, ситуацію та джерело підвищеної небезпеки [1].

Таким чином, об'єктивні чинники сприяють створенню кордону, меж, в рамках яких особа може вибрати як неправильний (необережний), так і правильний (тобто не порушує інтересів суспільства) варіант поведінки.

Під ситуацією необережного злочину слід розуміти сукупність обставин зовнішньої по відношенню до суб'єкта злочину обстановки, що складається до моменту виникнення і в процесі порушення суб'єктом норми обережності, визначаючої настання наслідків такого порушення.

На думку О. І. Коробєєва, конкретна ситуація при порушенні правил безпеки, зокрема на морському транспорті, складається з наступних структурних елементів: а) об'єктивних факторів, що породжують можливість вчинення аварії (гідрометеорологічна обстановка, час, район плавання, конкретні умови плавання), б) сигналів, що несуть інформацію про можливість настання таких аварій, в) можливості уникнути заподіяння шкоди. Лише сукупність всіх зазначених елементів дозволяє поставити в провину особі вчинений нею злочин [2, с. 154].

Джерело виникнення небезпечної ситуації може бути трояким. Небезпека може породжуватися безпосередньо ситуацією і не бути пов'язана з поведінкою дійової особи. Типовим прикладом може слугувати шторм, тайфун, землетрус, ураган і тому подібні стихійні лиха. Зрозуміло, за настання подібних подій ніхто не відповідає, але деякі категорії людей можуть нести відповідальність за те, що вони поводитися в умовах цих подій неправильно або не відступили від їх дії (наприклад, не переcheкали шторм в захищеній бухті чи не передали на судно відповідні попередження). Тим більше необхідно звернути увагу, наприклад, на практично стовідсоткові можливості гідрометеорологічного забезпечення суден. Мабуть, повністю виключити можливість настання небезпечних стихійних подій ніколи не вдасться, проте, у міру розвитку науки і техніки, підвищуватимуться можливості захисту людини від їх шкідливого впливу. Елементами такого захисту є вимоги (правила) і «добра морська практика». Поки ж стихія приносить ще досить багато шкоди. У всякому разі, аварійність через штормові ушкодження складає на вітчизняному морському флоті 3 % від загального числа аварій [3].

Небезпечні елементи в ситуацію можуть бути внесені і діями третіх осіб. Наприклад, доглядач маяка, розташованого в місці, де спостерігається інтенсивний рух суден, не ввімкнув засоби сигналізації, створивши тим самим аварійну обстановку.

Нарешті, такі елементи можуть вводитися в ситуацію самим необережно діючим суб'єктом. Необережне поводження має здатність перетворювати безпечні чинники ситуації в небезпечні. Так, туман, відносно безпечний при русі судна з невеликою швидкістю і при включеному радіолокаторі, при перевищенні швидкості або непрацюючій радіолокаційній станції може бути однією з причин аварії. Однак, в даному випадку туман є лише умовою, а причиною є несанкціонована швидкість руху.

З викладеного видно, що конкретна ситуація помітно впливає на порушення безпеки, певним чином впливаючи на особистість порушника. Однак, характер зазначеного впливу не завжди однозначний: конкретна ситуація може не тільки сприяти створенню загрози безпеки, а й бути індиферентною або навіть ускладнювати реалізацію загрози.

У спеціальних дослідженнях вказується, що відносно більшість всіх аварій при експлуатації джерел підвищеної небезпеки (63,3 %) скоєно в сприятливій ситуації, значно менше (27,5 %) – у нейтральній і тільки 9,2 % – в умовах перешкоджаючої ситуації. Поряд із цим у літературі зазначається, що конкретна ситуація в 63 % випадків порушень правил безпеки давала особі достатню інформацію про можливість заподіяння шкоди, і у всіх випадках вона ж створювала для неї об'єктивну можливість уникнути шкоди [1, с. 157]. Зазначена закономірність є свідченням того, що порушники за своїми особистими якостями в більшості своїй не відповідають ситуації, так як при усвідомленні небезпеки ситуації і наявної об'єктивної можливості уникнути заподіяння шкоди вони повинні були зробити це.

Особливо необхідно відмітити, що при порушенні правил безпеки джерело підвищеної небезпеки (обладнання, транспортний засіб) набуває самостійності. Використання його на шкоду суспільству не входить в сферу свідомої діяльності особистості [5, с. 32].

Джерело підвищеної небезпеки та ситуація мають у цьому випадку підпорядковане значення, яке може ускладнювати завдання особи щодо сприйняття їх впливів та ситуації загалом.

Отже, основні причини порушень правил безпеки обумовлені суперечностями між суб'єктом їх вчинення і об'єктивними обставинами (ситуацією, конкретними знаряддями праці, технічними засобами і т.п.). У той же час самі дефекти особистості порушника, небезпечні властивості ситуацій та знарядь криються в загально-соціальних причинах й умовах злочинності в цілому: політичній та економічній кризі, деформації суспільної та індивідуальної свідомості, дезорганізація суспільного життя [4, с. 68].

Список використаної літератури:

1. 68% аварій з українськими суднами трапляється через людський фактор // Тиждень.ua. – 31 липня 2018 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/27370>
2. Коробеев А. И. Уголовно-правовая охрана безопасности мореплавания в СССР / А. И. Коробеев. – Владивосток : Изд-во ДГУ, 1984. – 195 с.
3. Аналіз аварійності на морському та річковому транспорті за 2017 рік [Електронний ресурс] : веб-сайт. – Режим доступу: <http://sismit.gov.ua/analiz-avarijnosti.aspx>
4. Крайник Г. Мотиви злочинів, вчинених з необережності / Г. Крайник // Юридична Україна. – 2014. – № 12. – С. 65-70.
5. Дагель П.С. Неосторожность. Уголовно-правовые и криминологические проблемы. – М.: «Юрид. лит.», 1977. – 144 с.

Ключові слова: безпека, порушення правил безпеки, джерело підвищеної небезпеки, особистість порушника, ситуація.

Ключевые слова: безопасность, нарушение правил безопасности, источник повышенной опасности, личность нарушителя, ситуация.

Key words: safety, violation of safety rules.